YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

21 päivänä huhtikuuta 2004 *

Asiassa T-172/01,

M:n entinen vaimo, kotipaikka Ateena (Kreikka), edustajinaan asianajajat G. Vandersanden ja H. Tagaras,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen tuomioistuin, asiamiehenään M. Schauss, avustajanaan asianajaja T. Papazissi, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

jossa kantaja vaatii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kumoamaan päätöksen kieltäytyä myöntämästä kantajalle perhe-eläkettä tämän entisen puolison perusteella,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. W. H. Meij sekä tuomarit N. J. Forwood ja H. Legal,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Natsinas,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.5.2003 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 Komission puheenjohtajan ja jäsenten sekä yhteisön tuomioistuimen presidentin, tuomarien, julkisasiamiesten ja kirjaajan palkkajärjestelyistä 25 päivänä heinäkuuta 1967 annetun neuvoston asetuksen N:o 422/67/ETY, N:o 5/67/Euratom (EYVL 1967, 187, s. 1) 15 artiklan 7 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna muun muassa 19.5.1981 annetun neuvoston asetuksen (Euratom, EHTY, ETY)

N:o 1416/81 (EYVL L 142, s. 1) 2 artiklan 3 kohdalla (jäljempänä palkkajärjestelyasetus), säädetään edellä mainittujen yhteisön toimielinten jäsenten oikeudenomistajien taloudellisista oikeuksista analogisesti Euroopan yhteisön virkamiesten henkilöstösääntöjen (jäljempänä henkilöstösäännöt) liitteessä VIII olevien 22, 27 ja 28 artiklan kanssa.

2 Henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevassa 27 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Virkamiehen tai entisen virkamiehen eronneella puolisolla on oikeus tässä luvussa määriteltyyn perhe-eläkkeeseen, jos hän voi osoittaa, että hänellä on entisen puolisonsa kuollessa oikeus tämän maksamaan elatusapuun, joka on vahvistettu joko oikeuden päätöksellä tai entisten puolisoiden välisellä sopimuksella.

Perhe-eläke ei kuitenkaan voi olla suurempi kuin elatusapu, jota maksettiin hänen entisen puolisonsa kuollessa, mukautettuna henkilöstösääntöjen 82 artiklan mukaisesti.

— —"

Asian tausta

3 Kantaja solmi vuonna 1981 avioliiton M:n kanssa, joka toimi yhteisöjen tuomioistuimen tuomarina vuosina 1983–1997. Avioliitto päättyi alimmassa

oikeusasteessa 26.2.1997 julistettuun eropäätökseen, joka vahvistettiin 14.7.1998 annetulla lopullisella tuomiolla. Kirkollinen avioerotodistus, joka on Kreikassa tarpeen silloin, kun kyseessä on kirkollinen avioliitto, annettiin 4.3.1999.

4 M toimitti yhteisöjen tuomioistuimen henkilöstöosastolle virallisen todistuksen aviocrostaan telekopiona 15.3.1999.

5 Yhteisöjen tuomioistuimen henkilöstöosaston osastopäällikön varainhoito-osaston osastopäällikölle osoittamasta 2.6.1999 päivätystä muistiosta, jonka otsikkona on "Tuomari M:n vanhuuseläke", ilmenee seuraavaa:

"Tuomari M on ilmoittanut avioliittonsa päättyneen eroon 26.2.1997. Kirkollinen avioero on julistettu 4.3.1999.

Lisäksi hän on K:n välityksellä vahvistanut, ettei hänen entiselle puolisolleen makseta elatusapua."

6 Tämän jälkeen M määräsi 22.9.1999 tekemällään holografisella testamentilla veljensä yleistestamentin saajaksi koko omaisuutensa osalta. Ateenan (Kreikka) Monomeles Protodikeion (yhden tuomarin kokoonpanossa toimiva alimman oikeusasteen tuomioistuin) sihteerin 31.8.2000 laatimassa todistuksessa vahvistetaan, että vainajan veli on hänen ainoa testamentinsaajansa ja perii koko jäämistön.

7 M kuoli 23.3.2000.

8 Yhteisöjen toimielimen entisen jäsenen eronneena puolisona M:n entinen vaimo vaati 18.7.2000 päivätyllä kirjeellä yhteisöjen tuomioistuimen hallinnollista osastoa myöntämään hänelle perhe-eläkkeen M:n jälkeen. Mainitussa kirjeessä kantaja vetosi sopimukseen, jonka hän ja M olivat hänen mukaansa tehneet ja joka koski "sellaisen elatusavun maksamista, jota hänen puolisonsa oli maksanut jo ennen avioeron julistamista".

9 Yhteisöjen tuomioistuimen hallinnollinen osasto vastasi kantajalle 5.10.2000 päivätyllä kirjeellä, että hänelle voitaisiin myöntää palkkajärjestelyasetuksen 15 artiklan mukainen perhe-eläke, jos hän voi osoittaa, että hänellä oli M:n kuollessa oikeus tämän maksamaan elatusapuun, joka on vahvistettu joko oikeuden päätöksellä tai hänen ja M:n välisellä sopimuksella.

10 M:n entinen vaimo vastasi 8.11.2000 päivätyllä kirjeellä M:n itsensä ehdottaneen, että hän maksaisi entiselle puolisolleen 200 000 Belgian frangin (BEF) (4 957,87 euron) suuruista kuukausittaista elatusapua, minkä M:n entinen vaimo oli hyväksynyt.

11 Kantajan mukaan tätä koskeva sopimus tehtiin suullisesti M:n ja hänen entisen vaimonsa välillä vuoden 1999 keväällä Ateenassa entisten puolisoiden kesken järjestetyn tapaamisen yhteydessä, johon O osallistui.

12 Väitteidensä tueksi M:n entinen vaimo liitti 8.11.2000 päivättyyn kirjeeseensä kaksi notaarin vahvistamaa valaehtoista vakuutusta, joiden antajina olivat O ja P ja jotka oli annettu 6. ja 7.11.2000.

13 O väittää vakuutuksessaan osallistuneensa muutama viikko lopullisen avioeron julistamisen jälkeen järjestettyyn entisten puolisoiden väliseen tapaamiseen, jonka kuluessa M:n entinen vaimo oli hyväksynyt sen, että M maksaisi hänelle 200 000 BEF:n suuruista kuukausittaista elatusapua.

14 P väittää vakuutuksessaan nähneensä henkilökohtaisesti ainakin kerran kolmannen henkilön luovuttavan M:n entiselle vaimolle M:n puolesta rahasumman, jonka M:n entinen vaimo oli ilmoittanut olevan elatusavun suoritus.

15 Yhteisöjen tuomioistuimen varainhoidon tarkastaja pyysi yhteisöjen tuomioistuimen henkilöstö- ja varainhoitoasioista vastaavalta johtajalta selvitystä seikoista, joilla perhe-eläkkeen maksamista M:n entiselle vaimolle voitaisiin perustella. Varainhoidon tarkastaja viittasi edellä mainittuun yhteisöjen tuomioistuimen henkilöstöosaston osastopäällikön 2.6.1999 päivättyyn muistioon. Varainhoidon tarkastaja pyrki erityisesti selvittämään, olisiko saatavilla pankkitositteita, joiden avulla voitaisiin jäljittää sellaisia rahansiirtoja, jotka vastaisivat väitettyä elatusapusuoritusta.

16 Sen jälkeen kun kantajan perhe-eläkehakemus oli epäsuorasti hylätty, kantaja teki päätöksestä 23.3.2001 valituksen.

17 Mainittu valitus hylättiin 29.5.2001 päivätyllä yhteisöjen tuomioistuimen valituslautakunnan päätöksellä sillä perusteella, että M:n entinen vaimo ei ollut riittävässä määrin näyttänyt toteen, että hänellä oli oikeus M:n maksamaan elatusapuun, joka on vahvistettu joko oikeuden päätöksellä tai sopimuksella. Päätöksestä ilmeni yhtäältä, että kahden notaarin vahvistaman vakuutuksen tueksi ei ollut esitetty mitään kirjallista asiakirjaa, joka olisi osoituksena väitetyn sopimuksen olemassaolosta tai sen elatusavun rahamäärästä, josta mainitulla sopimuksella sovittiin, tai sopimuksen täytäntöönpanosta, eikä mitään muutakaan aineistoa. Toisaalta päätöksessä huomautettiin, että M oli vain vähän 4.3.1999 julistetun kirkollisen avioeron jälkeen ilmoittanut yhteisöjen tuomiois-

tuimen henkilöstöosastolle, "ettei hänen entiselle puolisolleen makseta elatusapua", ja ettei tätä ilmoitusta ollut myöhemmin peruutettu. Valituslautakunta päätteli tästä, että M:n entinen vaimo ei täytä edellytystä, joka henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevassa 27 artiklassa asetetaan perhe-eläkkeen saamiselle.

18 M:n entinen vaimo nosti mainittua hylkäävää päätöstä vastaan käsiteltävänä olevan kumoamiskanteen, joka saapui ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 26.7.2001.

Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

19 Koska ensimmäisen jaoston puheenjohtaja B. Vesterdorf oli estynyt osallistumasta istuntoon, tuomari A. W. H. Meij nimettiin hänen sijaisekseen 21.9.2001 tehdyllä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin päätöksellä.

20 Vastaaja jätti vastineensa 11.10.2001.

21 M:n veli toimitti vastaajalle omasta aloitteestaan 18.12.2001 päivätyllä kirjeellä joukon asiakirjoja, joiden hän arveli voivan edistää totuuden selvittämistä asiassa.

22 Vastaaja esitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle joitakin M:n toimittamia asiakirjoja 16.1.2002 jättämänsä vastauskirjelmän liitteenä. Mainitussa asiakirjassa vastaaja pyysi lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta kutsumaan T:n todistajana.

23 Kirjallisen menettelyn päättymisen jälkeen kantaja toimitti 15.2.2002 päivätyllä kirjeellä kaksi uutta notaarin vahvistamaa vakuutusta, jotka oli annettu 6. ja 7.2.2002 ja jotka koskivat entisen M:n pariskunnan avioeromenettelyn kulkua, M:n väitettyä suostumusta, joka koski elatusavun suorittamista hänen entiselle puolisolleen, sekä olosuhteita, joissa mainitun elatusavun maksaminen tapahtui.

24 Koska tuomari Moura Ramos oli estynyt osallistumasta istuntoon sen vuoksi, että hänen tuomarinvirkansa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa päättyi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti nimesi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 32 artiklan 3 kohdan nojalla tuomari N. J. Forwoodin täydentämään tuomioistuimen kokoonpanoa tuomion antamista varten.

25 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn sekä kuulla todistajina O:ta ja T:tä, jollei asianosaisten huomautuksista muuta johtuisi.

26 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pyysi 11.3.2003 päivätyllä kirjeellä asianosaisia esittämään mainittua asian selvittämistointa koskevat huomautuksensa kahden viikon määräajan kuluessa.

27 Kantaja korosti 24.3.2003 päivätyssä kirjeessään, että O:n kuuleminen on välttämätöntä ja jätti T:n kuulemisesta päättämisen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkinnan varaan.

28 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) päätti 3.4.2003 antamallaan määräyksellä kuulla todistajina O:ta ja T:tä entisen M:n pariskun-

nan välillä mahdollisesti tehdystä sopimuksesta, jolla kantajan mukaan sovittiin M:n entiselle puolisolleen maksamasta elatusavusta, sekä mainitun maksuvelvollisuuden jatkumisesta M:n kuolemaan saakka.

29 Suljetuin ovin toteutetun kuulemisen, joka tapahtui 14.5.2003 ennen samana päivänä järjestettyä suullista käsittelyä, aikana O:ta ja T:tä kuultiin todistajina työjärjestyksen 65–76 artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti.

30 Suullisen käsittelyn kuluessa, joka myös pidettiin suljetuin ovin, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kuuli asianosaisten lausumat ja heidän vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin.

31 Mainitun käsittelyn jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti lykätä suullisen käsittelyn päättämistä voidakseen ratkaista, oliko sillä tiedossaan kaikki päätöksen tekemistä varten tarpeelliset seikat vai olisiko tarpeen ryhtyä muihin asian selvittämistoimiin tai prosessinjohtotoimenpiteisiin.

32 Lopulta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi saaneensa asiakirja-aineiston, asianosaisten lausumien ja 14.5.2003 toteutetussa kuulemisessa kuultujen todistajankertomusten perusteella riittävät tiedot. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei katsonut muiden todistajien kuulemista totuuden selvittämisen kannalta tarpeelliseksi, ottaen huomioon, että kummankaan asianosaisen tätä koskevissa vaatimuksissa ei viitattu sellaisiin tosiseikkoihin, jotka voisivat vaikuttaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiakirja-aineistosta ilmeneviä merkityksellisiä seikkoja koskevaan arvioon.

33 Ensimmäisen jaoston puheenjohtaja päätti näin ollen suullisen käsittelyn ja saattoi asian päätösharkintaan 23.10.2003 tekemällään päätöksellä.

Asianosaisten vaatimukset

34 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen

— tunnustaa kantajan oikeuden perhe-eläkkeeseen

— vahvistaa eläkkeen suuruudeksi 200 000 BEF kuukaudessa (4 957,87 euroa)

— velvoittaa vastaajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

35 Vastaaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Esitetyn näytön tutkittavaksi ottaminen työjärjestyksen 48 artiklan 1 kohdan nojalla

36 Kantaja riitautti suullisessa käsittelyssä vastaajan vastauskirjelmänsä liitteenä esittämien asiakirjojen tutkittavaksi ottamisen.

37 Vastaaja puolestaan katsoi, että näyttöä, jonka kantaja esitti 15.2.2002 päivätyn kirjeensä liitteenä ja joka koostui kahdesta uudesta notaarin vahvistamasta valaehtoisesta todistajankertomuksesta, ei ole otettava tutkittavaksi.

38 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että työjärjestyksen 48 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Vastauksessaan asianosainen voi vedota lisänäyttöön. Asianosaisen on kuitenkin ilmoitettava syy, miksi näyttöön ei ole vedottu aikaisemmin."

39 Näyttö, jonka vastaaja esitti vastauskirjelmänsä liitteenä ja joka koostui M:n 22.9.1999 laatimasta holografisesta testamentista, Ateenan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antamasta perinnönjakoa koskevasta todistuksesta sekä M:n tiliotteista ja tilisiirtoja koskevista määräyksistä, täyttää mainitussa säännöksessä asetetut vaatimukset.

40 M:n veli toimitti mainitut asiakirjat vastaajalle vasta 18.12.2001 päivätyllä kirjeellä eli 11.10.2001 jätetyn vastineen toimittamisen jälkeen. Vastaaja ei siten voinut esittää niitä vastineensa jättämisen yhteydessä.

41 Vastaaja saattoi siten pätevästi liittää vastauskirjelmään asiakirjat, jotka se esitti saaneensa M:n veljeltä ja joiden alkuperää kantaja ei riitauttanut.

42 Mainitut asiakirjat on siten hyväksyttävä käytettäviksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen harkinnan perusteena.

43 Näyttöä, jonka kantaja esitti kirjallisen menettelyn päättymisen jälkeen 15.2.2002 päivätyssä kirjeessään ja joka koostui kahdesta 6. ja 7.2.2002 annetusta notaarin vahvistamasta vakuutuksesta, on sitä vastoin pidettävä liian myöhään esitettynä.

44 Vaikka oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskeva vaatimus saattaa tietyissä olosuhteissa johtaa siihen, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on otettava vastaan vastauskirjelmän jättämisen jälkeen esitettyä näyttöä, mainittua vaatimusta noudatetaan ainoastaan, jos näytön esittäneellä asianosaisella ei ollut kyseisiä todisteita käytettävissään ennen kirjallisen käsittelyn päättymistä tai jos vastapuoli on esittänyt omaa aineistoaan liian myöhään ja asiakirja-aineiston täydentäminen on sallittava kontradiktorisen periaatteen noudattamisen turvaamiseksi.

45 Yhtäältä mikään ei kuitenkaan viittaa siihen, että kantajalla ei olisi ollut jo kannekirjelmää jättäessään mahdollisuutta esittää mainittuja kahta notaarin vahvistamaa vakuutusta, joista hänen viimeksi esittämänsä näyttö koostuu, kun otetaan huomioon todistajiksi esitettyjen henkilöllisyys ja seikat, joista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ehdotetaan heitä kuulevan.

46 Toisaalta vaikka kantajan viimeksi esittämät todisteet on tarkoitettu vastanäytöksi vastaajan vastauskirjelmän liitteinä olleille asiakirjoille, ne eivät koske sellaisia uusia seikkoja, jotka ovat tulleet osaksi asiakirja-aineistoa vasta mainittuna myöhäisenä ajankohtana, eivätkä M:n testamentissa olevia määräyksiä, vaan entisten puolisoiden välisten suhteiden yleistä taustaa ja M:n maksamaa elatusapua. Mainitut kysymykset eivät tulleet merkityksellisiksi vasta vastauskirjelmään liitetyn näytön esittämisen myötä, vaan ne olivat esillä jo riidan alkuvaiheessa.

Pääasia

47 Kantaja esittää kanteensa tueksi kolme kanneperustetta, jotka koskevat oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn virheellisyyttä, riidanalaisen hylkäävän päätöksen perustelujen puuttumista ja mainittua päätöstä rasittavaa oikeudellista virhettä.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn virheellisyyttä

Asianosaisten lausumat

48 Kantaja moittii vastaajaa siitä, ettei tämä oikeudenkäyntiä edeltäneen menettelyn missään vaiheessa pyytänyt häntä esittämään asiakirjoja tai muuta erityistä selvitystä tosiseikastoa koskevan käsityksensä totuudenmukaisuuden osoittamiseksi.

49 Vastaaja vastaa tähän, ettei sen asiana ollut vaatia minkään määrätyn asiakirjan esittämistä vaan riitti, että se kehotti kantajaa — kuten se väittää tehneensä 5.10.2000 päivätyssä kirjeessään — esittämään sellaisia asiakirjoja, joiden avulla voitaisiin osoittaa, että hänellä on oikeus elatusapuun sovellettavan lainsäädännön puitteissa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

50 Kantajan asiana oli esittää omasta aloitteestaan kaikki todisteet, jotka hän katsoi tarpeellisiksi ja riittäviksi voidakseen "osoittaa", että hänellä on henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu oikeus elatusapuun, jonka hän väitti itsellään olevan sopimuksen perusteella.

51 Yhteisöjen tuomioistuimen henkilöstöosaston osastopäällikön 5.10.2000 päivätty kirje, jossa asianomaista pyydettiin "toimittamaan sille asiakirjat, joilla hän perustelee oikeuttaan elatusapuun", vaikka siinä ei tarkemmin määritelty esitettävien asiakirjojen luonnetta, oli kuitenkin tältä osin riittävän täsmällinen, jotta menettelyä ei ole katsottava virheelliseksi.

52 Se, että vastaaja olisi kehottanut kantajaa esittämään eläkehakemuksensa tueksi joitain määrättyjä todisteita, ei olisi muutenkaan ollut asianmukaista, kun otetaan huomioon, että — kuten kantaja itse toteaa kolmannen kanneperusteensa yhteydessä — hyväksyttäviä ovat kaikki todistuskeinot, jotka ovat sekä sovellettavan kansallisen lainsäädännön että työjärjestyksen mukaan tavanomaisesti sallittuja.

53 Ensimmäinen kanneperuste on näin ollen hylättävä.

Toinen kanneperuste, joka koskee riidanalaisen hylkäävän päätöksen perustelujen puutteellisuutta

Asianosaisten lausumat

54 Kantaja väittää, että vastaaja ei voi muita perusteluja esittämättä pitää kantajan perhe-eläkehakemuksen tueksi esitettyjä notaarin vahvistamia O:n ja P:n antamia vakuutuksia riittämättöminä, koska muuten riidanalaisen päätöksen tuomioistuinvalvonta estyisi kokonaan.

55 Riidanalaisen hylkäävän päätöksen perustelut ovat kantajan mukaan tältä osin kahdella tavoin puutteelliset, kun otetaan huomioon O:n ja P:n tunnetusti moitteeton rehellisyys ja korkea moraali. Vastaaja ei millään tavoin selvitä, minkä vuoksi kantajan olisi pitänyt esittää mainittujen henkilöiden antamien vakuutusten tueksi kirjallisia asiakirjoja.

56 Kantaja huomauttaa, että se, että vastaaja tunnustaa suullisten elatusapusopimusten pätevyyden, on joka tapauksessa ristiriidassa sen kanssa, että se vaatii kirjallisia asiakirjoja sellaisten notaarin vahvistamien todistusten tueksi, joilla mainitunlaisen sopimuksen olemassaolo on näytetty toteen.

57 Vastaaja väittää, että riidanalaisen päätöksen perustelut olivat riittävät, koska kantaja on ymmärtänyt päättelyn, johon hänen perhe-eläkehakemustaan koskeva hylkäävä päätös perustui, ja koska tuomioistuin voi tämän päättelyn perusteella valvoa mainitun päätöksen lainmukaisuutta.

58 Notaarin vahvistamien vakuutusten antajien rehellisyyden ja korkean moraalin osalta on todettava, ettei niistä voi seurata, että mainitut vakuutukset olisivat automaattisesti todistusvoimaisia, koska muuten yhteisön hallinnossa olisi asiaa tarkemmin tutkimatta tyydyttävä hyväksymään kaikki tämänkaltaiset vakuutukset, jotka on annettu jotain henkilöstösääntöjen nojalla vaadittua kulukorvausta tai rahamääräistä suoritusta koskevan hakemuksen tueksi.

59 Myöskään siinä ei ole ristiriitaa, että tunnustetaan, että oikeus elatusapuun voi syntyä suullisesti tehdyllä sopimuksella, ja siitä huolimatta vaaditaan kolmansien antamien todistusten vahvistamista kirjallisella asiakirjalla. Vaikka Kreikan lainsäädännössä, jota vastaajan mukaan sovelletaan kyseessä olevien sopimusten pätevyyden edellytyksiä arvioitaessa, ei aseteta sopimusten pätevyyden edellytykseksi kirjallista muotoa, voidaan sopimusten olemassaolo mainitun lainsäädännön mukaan näyttää toteen ilman kirjallisesti laadittua asiakirjaa ainoastaan tarkoin määritellyissä tapauksissa.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

60 Todetessaan katsoneensa, että O:n ja P:n antamat ateenalaisen notaarin vahvistamat valaehtoiset vakuutukset eivät olleet riittäviä sellaisen elatusapua koskevan oikeuden näyttämiseksi toteen, joka oikeuttaisi perhe-eläkkeen myöntämiseen, koska niiden tueksi ei ollut esitetty mitään asiakirjaa eikä muutakaan selvitystä, yhteisöjen tuomioistuimen valituslautakunta teki kantajalle ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle mahdolliseksi saada tietää riidanalaisen päätöksen perustana olevat tosiseikat ja oikeudelliset seikat. Mainittu päätös täyttää näin ollen perusteluvelvollisuuden asettamat vaatimukset.

61 Tältä osin on muistettava, että perusteluvelvollisuus on olennainen muotomääräys, joka on erotettava perustelujen aineellisesta paikkansapitävyydestä, koska viimeksi mainittu koskee riidanalaisen päätöksen aineellista lainmukaisuutta (asia C-17/99, Ranska v. komissio, tuomio 22.3.2001, Kok. 2001, s. I-2481, 35 kohta).

62 Siltä osin kuin kantaja moittii vastaajaa siitä, että tämä on liian ylimalkaisesti katsonut, että O:n ja P:n antamilla notaarin vahvistamilla vakuutuksilla ei ole näyttöarvoa, kun otetaan huomioon erityisesti todistajien tunnetusti korkea moraali, liittyy mainittu moite, joka koskee esitetyille todisteille annetun näyttöarvon arvioinnissa tapahtunutta virhettä, todellisuudessa riidanalaisen päätöksen aineellista paikkansapitävyyttä koskevaan arvosteluun.

63 Samoin on asianlaita suullisen sopimuksen pätevyyden tunnustamisen ja kirjallisia asiakirjoja koskevan vaatimuksen välisen oletetun ristiriidan osalta, koska jos se olisi näytetty toteen, kyseessä olisi oikeudellinen virhe eikä perustelujen puuttuminen.

64 Näitä moitteita on siten tarkasteltava kolmannen kanneperusteen tutkimisen yhteydessä, jossa pyritään selvittämään sitä, onko yhteisöjen tuomioistuimen valituslautakunta oikeassa katsoessaan, että O:n ja P:n antamat notaarin vahvistamat valaehtoiset vakuutukset eivät yksinään riitä näyttämään toteen kantajan oikeutta sopimuksella vahvistettuun kantajan entisen puolison maksamaan elatusapuun.

65 Tässä tilanteessa on toinen kanneperuste hylättävä.

Kolmas kanneperuste, joka koskee oikeudellista virhettä, joka johtuu siitä, että vastaajana oleva toimielin katsoi, että kantajan oikeutta henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevassa 27 artiklassa tarkoitettuun sopimuksella vahvistettuun elatusapuun ei ole näytetty toteen

66 Jotta voidaan lausua riidanalaisen päätöksen aineellisesta paikkansapitävyydestä, on ratkaistava se, voidaanko kantajan oikeus entisen M:n pariskunnan välisellä suullisella sopimuksella vahvistettuun elatusapuun, jota M oli kuollessaan

velvollinen maksamaan entiselle puolisolleen, katsoa näytetyksi toteen. Oikeus tällaiseen elatusapuun perustaisi M:n entiselle vaimolle mainitun elatusavun rahamäärän rajoissa oikeuden perhe-eläkkeeseen henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan nojalla.

67 Ensin on tärkeää ratkaista, voiko väitetty sopimus olla suullisesti tehtynä pätevä.

Henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun elatusapua koskevan sopimuksen pätevyys, kun mainittu sopimus on tehty suullisesti

68 Aluksi on ratkaistava, mitä lainsäädäntöä on sovellettava niihin olosuhteisiin, joissa tehtynä M:n ja hänen entisen vaimonsa välinen elatusapua koskeva sopimus voi käsiteltävänä olevassa asiassa olla suullisesti tehtynä pätevä.

69 Molemmat asianosaiset ovat yhtä mieltä siitä, että mainittu kysymys on ratkaistava asiaa koskevien Kreikan siviilioikeuden säännösten nojalla.

70 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa tässä kohdin, että yhteisön oikeuden sellaisen säännöksen, jossa — kuten henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan ensimmäisessä kohdassa, jota sovelletaan käsiteltävänä olevaan asiaan palkkajärjestelyasetuksen 15 artiklan 7 kohdassa olevan mainittuun säännökseen kohdistuvan viittauksen nojalla — ei ole nimenomaista viittausta jäsenvaltioiden lainsäädäntöön säännöksen merkityksen ja ulottuvuuden määrittämiseksi, sanamuotoa on tavallisesti tulkittava itsenäisesti suhteessa säännöksen taustaan ja kyseisellä lainsäädännöllä tavoiteltavaan päämäärään (asia T-43/90, Díaz García v. parlamentti, tuomio 18.12.1992, Kok. 1992, s. II-2619, 36 kohta).

71 Vaikka mainitunlaista nimenomaista viittausta ei ole, yhteisön oikeutta sovellettaessa voidaan joutua katsomaan, että siihen on tarkoitettu sisältyvän viittaus jäsenvaltioiden lainsäädäntöön silloin, kun yhteisön lainkäyttöelin ei pysty löytämään yhteisön oikeudesta tai sen yleisistä periaatteista sellaisia seikkoja, joiden perusteella se voisi täsmentää yhteisön säännöksen sisältöä ja ulottuvuutta itsenäisellä tulkinnalla (em. asiassa Díaz García v. parlamentti annetun tuomion 36 kohta).

72 Käsiteltävänä olevassa asiassa henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettua käsitettä "elatusapu, joka on vahvistettu — — entisten puolisoiden välisellä sopimuksella" ei voida tulkita itsenäisenä yhteisön oikeuden käsitteenä. Entisten puolisoiden välisen avioeron jälkeisen sopimusperusteisen elatusvelvollisuuden käsite kuuluu sitä vastoin asiaan sovellettavan siviilioikeuden säännösten nojalla annetusta avioerotuomiosta aiheutuviin varallisuusoikeudellisiin seuraamuksiin.

73 Sellaisen sopimuksen pätevyyden edellytykset, joka koskee elatusavun suorittamista yhteisön virkamiehen tai, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa, yhteisön toimielimen entisen jäsenen eronneelle puolisolle, on näin ollen lähtökohtaisesti määritettävä sen lain mukaan, jossa avioeron oikeusvaikutuksista säädetään, eli käsiteltävänä olevassa asiassa kreikkalaisen lain mukaan, jonka nojalla avioero on julistettu (ks. vastaavasti asia 24/71, Meinhardt v. komissio, tuomio 17.5.1972, Kok. 1972, s. 269, 6 kohta).

74 On selvää, että asiaan sovellettavien Kreikan siviilioikeuden säännösten mukaan entisen puolison oikeudesta saada elatusapua avioerotapauksessa voidaan sopia entisten puolisoiden välisellä suullisella sopimuksella.

75 M on näin ollen voinut pätevästi perustaa entiselle vaimolleen oikeuden elatusapuun suullisella sopimuksella.

76 Vaikka tällainen suullinen sopimus on sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaan mainitussa muodossaan pätevä, on vielä tarkasteltava sitä, voidaanko sen olemassaolo käsiteltävänä olevassa asiassa kirjallisten todisteiden puuttuessa katsoa näytetyksi toteen annettujen todistajankertomusten perusteella.

Todistajien kuulemisen sallittavuus todistuskeinona väitetyn sopimuksen olemassaolon toteennäyttämiseksi

— Asianosaisten lausumat

77 Kantaja katsoo, että henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun sopimuksella hänen hyväkseen perustetun elatusapua koskevan oikeuden olemassaolon toteennäyttämiseksi voidaan käyttää kaikkia niitä todistuskeinoja, jotka Kreikan lainsäädännön tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen mukaan ovat tavanomaisesti sallittuja.

78 Kreikan siviiliprosessilain 393 §:n 1 momentin mukaan tämänkaltaisessa asiassa vaaditaan kirjallisia todisteita, eikä todistajien kuuleminen ole sallittu todistuskeino, kun kyse on sopimuksesta, jonka kohteena on rahamääräinen velvoite, joka ylittää enimmäismäärän, joka on uusilla lainsäännöksillä korotettu 1 467,35 eurosta 5 869,41 euroon.

79 Mainitun lain 394 §:n nojalla todistajien kuuleminen on kantajan mukaan kuitenkin sallittu todistuskeino myös silloin, kun kyse on sopimuksista, joiden kohteena on laissa säädettyä enimmäismäärää suurempi rahamäärä, jos

— on olemassa apufaktana kirjallinen todistuskappale, joka on peräisin todistusvoimaisesta asiakirjasta

— kirjallisen todisteen hankkiminen on fyysisesti tai moraalisesti mahdotonta

— on näytetty toteen, että kirjallinen asiakirja on vahingossa hävinnyt tai

— sopimuksen tekohetkellä vallinneen asiaintilan tai erityisten olosuhteiden perusteella on perusteltua katsoa, että todistuskeinona voidaan käyttää todistajien kuulemista.

80 Käsiteltävänä oleva asia kuuluu kantajan mukaan selvästi mainituista poikkeuksista sekä toisen että neljännen alaan. M:n entisellä puolisolla ei ollut juurikaan mahdollisuutta "neuvotella" elatusavun suuruudesta tai muista ehdoista, kuten suoritusten ajankohdista ja maksutavasta tai kirjallisen sopimuksen laatimisesta, koska M:n terveydentila oli puolisoiden välisen tapaamisen ajankohtana hyvin kriittinen ja olisi voinut vaarantua.

81 Vastaajan mukaan väitetyn sopimuksen olemassaolon toteennäyttämiseksi sallittuja todistuskeinoja ovat yhtäältä ne todistuskeinot, jotka perustuvat henkilöstösäännöissä säädettyjä rahallisia suorituksia koskeviin 21 päivänä joulukuuta 1977 annetussa Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon sovellettavassa varainhoitoasetuksessa (EYVL L 356, s. 1) annettuihin säännöksiin, jotka olivat voimassa asianomaisena ajankohtana, ja toisaalta ne todistuskeinot, jotka perustuvat avioeron johdosta suoritettavan elatusavun maksamista koskevien sopimusten toteennäyttämistä koskeviin Kreikan oikeuden säännöksiin.

82 Vastaaja väittää, että vaikka Kreikan lainsäädännön mukaan oikeus elatusapuun avioerotapauksessa voidaan perustaa suullisella sopimuksella, kirjallista näyttöä osapuolten etukäteen laatiman asiakirjan muodossa vaaditaan kuitenkin sellaisten sopimusten osalta, joiden kohteena on rahamääräinen velvoite, jonka määrä ylittää laissa säädetyn enimmäismäärän, kuten käsiteltävänä olevassa asiassa.

83 O:n ja P:n antamat notaarin vahvistamat vakuutukset eivät vastaajan mukaan ole Kreikan siviiliprosessilain 393 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kirjallisia todisteita. Mainitut kaksi asiakirjaa voivat korkeintaan täydentää apufaktana olevia kirjallisia todistuskappaleita.

84 Todistajankertomusten muodollinen sallittavuus todistuskeinoina ei kuitenkaan velvoita tuomioistuinta hyväksymään mainittujen todistajankertomusten aineellista sisältöä. Tuomioistuin arvioi niiden uskottavuuden vapaalla ja riippumattomalla harkinnalla, eikä sen tarvitse puolustella mahdollista hylkäävää päätöstään.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

85 Periaatteet, jotka ohjaavat niiden todistuskeinojen sallittavuutta, joita voidaan käyttää sellaisen suullisesti tehdyn sopimuksen olemassaolon toteennäyttämisessä, jolla on entisen M:n pariskunnan avioeron johdosta perustettu M:n entiselle vaimolle oikeus M:n maksamaan elatusapuun, määräytyvät mainitunlaisen sopimuksen pätevyyden edellytysten tavoin Kreikan oikeuden mukaisesti (ks. vastaavasti em. asiassa Meinhardt v. komissio annetun tuomion 12 kohta).

86 Koska Kreikan oikeudessa ei aseteta elatusapua koskevan sopimuksen pätevyyden edellytykseksi kirjallista muotoa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on sallittava sellaisen todistuskeinon käyttäminen, joka on sovellettavan kansallisen oikeuden mukaan sallittu sellaisen mainitunlaisen sopimuksen olemassaolon toteennäyttämiseksi, joka on tehty lain sallimalla tavalla suullisesti.

87 Vaikka väitetyn sopimuksen olemassaolon toteennäyttämisessä sallittavista todistuskeinoista säädetään näin ollen Kreikan oikeudessa, ensimmäisen oikeus-

asteen tuomioistuimen asiana on kuitenkin, kun sen tutkittavaksi on saatettu kanne, joka on nostettu sellaista päätöstä vastaan, jolla on kieltäydytty myöntämästä henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan ensimmäisen kohdan nojalla vaadittua perhe-eläkettä, tarkistaa mainitun säännöksen oikean soveltamisen turvaamiseksi, täyttyvätkö kansallisessa oikeudessa vaaditut edellytykset (ks. vastaavasti em. asiassa Meinhardt v. komissio annetun tuomion 12 kohta).

88 Mainittu velvoite edellyttää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen säännösten ja todistelun alalla sovellettavien yleisten periaatteiden noudattamista, erityisesti todistuskeinojen sallittavuuden ja näin ollen myös todistajankertomusten, kutsuttujen todistajien kuulemisessa noudatettavien yksityiskohtaisten sääntöjen sekä todistajien kertomien tosiseikkojen tulkinnan osalta. Kuten kaikkien lainkäyttöelinten, myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on käytettävä toimivaltaansa niiden säännösten mukaisesti, joilla se on sille myönnetty.

89 On selvää, että väitetyllä sopimuksella vahvistetun elatusavun käsittämien rahallisten velvoitteiden määrä ylittää Kreikan oikeudessa säädetyn enimmäismäärän, jonka ylittyessä todistajankertomusten käyttäminen sopimusten toteennäyttämiseksi ei lähtökohtaisesti ole sallittua.

90 Kantaja on kuitenkin väittänyt suullisen käsittelyn kuluessa, eikä vastaaja tässä kohdin varsinaisesti esittänyt vastaväitettä, että hänen entinen puolisonsa ei ikinä olisi suostunut laatimaan kirjallisesti sopimusta, jossa hänen maksettavakseen määrättäisiin elatusapua.

91 Lisäksi on syytä myöntää, että entisten puolisoiden välit voivat käsiteltävänä olevan asian kaltaisissa olosuhteissa olla sellaiset, että toisen heistä on äärimmäisen vaikea pyytää toiselta kirjallinen vahvistus asianomaisten välillä tehdystä sopimuksesta.

92 Tästä seuraa, että voidaan katsoa, että kirjallisen todisteen hankkiminen väitetyn sopimuksen synnystä oli kantajalle Kreikan siviiliprosessilain 394 §:n toisessa luetelmakohdassa tarkoitetuin tavoin fyysisesti ja moraalisesti mahdotonta.

93 Näin ollen on katsottava, että todistajien kuuleminen on Kreikan lainsäädännön ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen yhtenevien säännösten nojalla sallittua sopimuksen olemassaolon toteennäyttämiseksi. Todistajankertomukset ovat käsiteltävänä olevassa asiassa sallittuja sekä edellä mainittujen Kreikan siviiliprosessilain säännösten että työjärjestyksen 65 artiklan c alakohdan nojalla.

94 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa sellaisenaan hyväksyttäviä todistajankertomuksia ovat kuitenkin vain ne, jotka tuomioistuin on itse ottanut vastaan työjärjestyksen 65–76 artiklan mukaisesti 14.5.2003 toteutetussa kuulemisessa. Mainituissa säännöksissä tarkoitettuina todistajankertomuksina ei voida pitää O:n ja P:n antamia notaarin vahvistamia valaehtoisia vakuutuksia, koska niillä on ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeudenkäyntimenettelyssä ainoastaan näytön hankkimispyynnön asema.

Sellaisen suullisen sopimuksen olemassaolo, jolla määrätään henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun elatusavun suorittamisesta M:n entiselle puolisolle

— Asianosaisten lausumat

95 Kantaja väittää, että M noudatti entisten puolisoiden välistä suullista sopimusta, jolla hänen maksettavakseen määrättiin elatusapua, huolimatta terveydellisistä

ongelmistaan aiheutuneista vaikeuksista. Koska M oli vastahakoinen suorittamaan tilisiirtoja pankin välityksellä, hän pyysi kolmatta henkilöä luovuttamaan puolestaan M:n entiselle puolisolle kaksi rahasuoritusta henkilökohtaisesti ja käteisellä sopimuksen täytäntöönpanemiseksi.

96 Ensimmäinen maksusuoritus tapahtui vuoden 1999 kesäkuussa, vain vähän ennen M:n joutumista sairaalaan, missä hänelle oli määrä tehdä leikkaus, ja toinen suoritus vuoden 1999 syyskuussa M:n terveydentilan tilapäisesti parannuttua P:n ollessa sattumalta läsnä.

97 Vuoden 1999 kesäkuussa ja syyskuussa tapahtuneista mainituista rahasuorituksista kumpikin vastasi neljältä maksukuukaudelta kertynyttä väitettyä elatusapusaatavaa ja kummankin Kreikan drakmoissa maksetun suorituksen arvo oli 800 000 BEF (19 831,48 euroa).

98 Vuoden 1999 kesäkuussa tapahtuneeseen rahasuoritukseen M oli laskenut mukaan kuukausittaiset erät 1.3.1999 lukien, vaikka avioeron muodollisuuksia ei tuona ajankohtana vielä ollut täytetty. Vuoden 1999 syyskuussa tapahtuneeseen rahasuoritukseen sisältyi myös saman vuoden lokakuun maksuerä.

99 Se, ettei rahasuorituksia tämän jälkeen tapahtunut, johtui M:n terveydentilan vakavasta ja äkillisestä heikkenemisestä. Lisäksi M:ää hoidettiin mainittuna ajanjaksona pääasiassa ulkomailla.

100 Henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevassa 27 artiklassa tarkoitetun elatusavun tosiasiallinen suorittaminen ei kuitenkaan ole perhe-eläkkeen myöntämisen edellytys. Tältä osin riittää, että oikeus elatusapuun on vahvistettu joko tuomioistuimen päätöksellä tai yksityisoikeudellisella sopimuksella.

101 Joka tapauksessa kantajan pankkitileistä on todettavissa jälkiä maksusuorituksista, mikä yhdessä O:n ja P:n antamien notaarin vahvistamien vakuutusten kanssa näyttää kantajan mukaan toteen ilman järkevää epäilystä sen, että kuukausittaiset rahasuoritukset ovat todella tapahtuneet ja että ne ovat olleet jatkuvia ja säännöllisiä, samoin kuin niiden määrän.

102 Vastaaja esittää vastaväitteen, jonka mukaan kantajan esittämät todisteet eivät riittävästi osoita lain mukaan, että kantaja täyttäisi henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevassa 27 artiklassa tarkoitetut perhe-eläkkeen myöntämisen edellytykset.

103 Kuten mainitun säännöksen ensimmäisessä kohdassa mainitusta käsitteestä "osoittaa" seuraa, hakijana olevan entisen puolison pitäisi näyttää toteen sellaisen sopimuksen olemassaolo, jolla on vahvistettu elatusvelvollisuus, sekä sopimuksen pätevyys velallisen kuolinhetkellä. Mainittujen vaatimusten lieventäminen olisi vastoin edellä mainittua säännöstä sekä EY 274 artiklassa ja varainhoitoasetuksen 2 artiklassa säädettyä moitteettoman varainhoidon periaatetta.

104 Jos oletetaan, että M on suorittanut maksuja kantajalle, on vielä selvitettävä niiden oikeudellinen peruste. Kirjallisten todisteiden puuttuessa päätelmiä mainitusta perusteesta voidaan tehdä ainoastaan käsiteltävänä olevan asian olosuhteiden valossa. Kantajan tiliotteet eivät näytä toteen väitetyn sopimuksen olemassaoloa, sisältöä eivätkä sen täytäntöönpanoa.

105 Vastaaja huomauttaa M:n terveydellisten ongelmien osalta, jotka kantajan mukaan olivat syynä elatusapusuoritusten lakkaamiseen, että asianomaisen terveydentila ei estänyt häntä antamasta henkilökohtaisesti maksumääräyksiä pankilleen kuolemaansa edeltäneiden viikkojen aikana huolimatta siitä vastahakoisuudesta, jota kantaja väittää hänen tunteneen pankin välityksellä tapahtuvia tilisiirtoja kohtaan.

106 Asiakirjoissa, joilla kuvataan M:n tilisiirtoja, sen enempää kuin hänen testamentissaankaan ei ole pienintäkään merkkiä eikä vähäisintäkään mainintaa väitetystä sopimuksesta. Kun otetaan huomioon mainitun sopimuksen tavanomaisesta poikkeava merkitys, rahamäärä ja luonne, on käsittämätöntä, että M olisi luullut, ettei hänen tarvinnut informoida testamentinsaajaansa eikä kolmansia henkilöitä, joita asia koskee, niistä velvoitteista, joihin hän oli sitoutunut entisen vaimonsa suhteen.

— Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

107 Oikeudenkäyntimenettelyä koskevien yleisten periaatteiden ja henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan kantajan tehtävänä on esittää todisteet, joilla voidaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen hyväksymällä tavalla näyttää toteen, että kantajalla oli entisen puolisonsa kuollessa oikeus tämän maksamaan elatusapuun, joka on vahvistettu entisten puolisoiden välisellä sopimuksella.

108 O:n todistajankertomuksen perusteella, joka on katsottava siihen sisältyvien tosiseikkojen osalta todistusvoimaiseksi, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi katsoa näytetyksi toteen, että M ja hänen entinen vaimonsa kävivät vuoden 1999 keväällä keskustelun, jonka kuluessa he sopivat, että viimeksi mainittu saisi M:ltä 200 000 BEF:n (4 957,87 euron) suuruisen rahamäärän.

109 Tältä osin O täsmensi, ettei hän muistanut, että rahamäärästä olisi neuvoteltu tai keskusteltu, mutta että hän tiesi, että entinen M:n pariskunta "oli puhunut keskenään ja [että] rouva M oli ilmoittanut hyväksyvänsä 200 000 [BEF]".

110 Vaikka toinen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kuulema todistaja T piti O:n kertomia seikkoja varsin epätodennäköisinä, on kuitenkin pakko todeta, että vaikka T oli säännöllisesti puhelinyhteydessä M:n kanssa vuoden 1999 keväällä, hän ei ollut tuolloin Ateenassa ja saattoi näin ollen olla tietoinen M:n käyttäytymisestä vain siltä osin kuin tämä oli katsonut aiheelliseksi kertoa siitä hänelle. M:n vaitonaisuus T:n suhteen näiden seikkojen osalta ei kuitenkaan välttämättä merkitse sitä, ettei kyseessä olevaa keskustelua olisi käyty.

111 O:n todistajankertomuksesta ei kuitenkaan voida johtaa sitä, että hänen toteamiaan yhdenmukaisia tahdonilmaisuja olisi tulkittava henkilöstösääntöjen soveltamista ajatellen siten, että M:llä olisi sopimukseen perustuva oikeudellisesti sitova velvollisuus suorittaa entiselle vaimolleen 200 000 BEF:n (4 957,87 euron) suuruista kuukausittaista elatusapua ja että tällä olisi oikeus saada mainitunlainen suoritus.

112 Yksinomaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiana on ratkaista, millainen oikeudellinen määritelmä Kreikan oikeudessa säädettyihin sopimustyyppeihin nähden ja kaikki asiaan liittyvät tosiseikat huomioon ottaen on annettava erään todistajan kertomuksesta ilmeneville tahdonilmaisuille, jotka ovat väitettyjä rahasuorituksia lukuun ottamatta ainoa konkreettinen osoitus siitä, että entisillä puolisoilla mahdollisesti oli aikomus tehdä sopimus heidän välillään maksettavasta elatusavusta.

113 Tässä kohdin on huomattava, että mitkä hyvänsä yhtenevät tahdonilmaisut eivät Kreikan oikeuden mukaan merkitse sopimusta ja että mainitussa oikeusjärjestyksessä tunnustetaan useiden muiden oikeusjärjestysten tavoin, joissa asiaa koskevat käsitteet vaihtelevat, ryhmä oikeustoimia, joita kutsutaan "herrasmiessopimuksiksi" ja joihin kuuluvat sellaiset hyväksytyt lupaukset, jotka on annettu hyväntahtoisuudesta tai kunniallisuudesta, mutta joiden antajalla ei ole ollut aikomusta allekirjoittaa oikeudellisesti velvoittavaa asiakirjaa eikä sitoutua suorittamaan mitään.

114 Käsiteltävänä olevan asian olosuhteiden perusteella, sellaisina kuin ne ilmenevät O:n ja P:n tältä osin yhtäpitävistä todistajankertomuksista, ei voida katsoa näytetyn riittävästi toteen, että M olisi halunnut sitoutua oikeudellisesti velvoittavalla tavalla suorittamaan entiselle puolisolleen elatusapua.

115 Tällaista olettamaa vastaan puhuu ensinnäkin se, että M:n ja hänen entisen vaimonsa välinen avioero-oikeudenkäyntimenettely kesti lähes kymmenen vuotta ja että M:llä ei menettelyn päätteeksi annetun lopullisen avioerotuomion mukaan ollut velvollisuutta suorittaa mitään elatusapua entiselle puolisolleen.

116 Lisäksi on selvää, että puolisot asuivat lopullisen avioeron julistamista edeltäneiden kuuden vuoden ajan erillään ja että M ei mainittuna ajanjaksona maksanut puolisolleen mitään rahallisia suorituksia.

117 Näin ollen ei voida pitää uskottavana, että M olisi heti avioeron julistamisen jälkeen kiirehtinyt hankkiutumaan elatusapuvelvolliseksi, kun hän oli siihen saakka menestyksellisesti kieltäytynyt sitoutumasta mainittuun velvoitteeseen.

118 Todennäköisempi on O:n todistajankertomuksesta ilmenevä selitys, jonka mukaan M ehdotti rahan maksamista entiselle puolisolleen rauhoittaakseen omaatuntoaan ja toimiakseen uskonnollisen ja moraalisen vakaumuksensa mukaisesti. On pakko todeta, että tämänkaltainen huolenaihe, joka ilmeni vasta sen jälkeen, kun avioliitosta johtuvat oikeudelliset velvoitteet olivat lakanneet, kuuluu senkaltaisiin motiiveihin, jotka ovat omiaan tuottamaan herrasmiesmäisiä tekoja, joilla ei ole sitovia oikeusvaikutuksia.

119 Lisäksi, kuten O todistajankertomuksessaan myös toteaa, M:llä oli tapana tehdä runsain määrin vapaaehtoisia lahjoituksia, erityisesti hyväntekeväisyystarkoituksiin. Tämänkaltainen käyttäytyminen antaa kuvan henkilöstä, joka on pikemminkin taipuvainen anteliaisuuteen omasta vapaasta tahdostaan kuin halukas sitoutumaan pakottaviin velvoitteisiin.

120 Toiseksi O:n todistajankertomuksesta kuten kantajankin kertomuksesta ilmenee yhtä selvästi, että M piti äärimmäisen tärkeänä sitä, että sopimus, jonka hän oli tehnyt entisen puolisonsa kanssa, ei saisi minkäänlaista julkisuutta ja että sillä ei olisi vaikutusta hänen taloudellisiin suhteisiinsa, varsinkaan kolmansiin henkilöihin nähden.

121 O väittää M:n toivoneen, että todistaja ei kertoisi kenellekään keskustelusta, jota käytäessä hän oli ollut läsnä, ja että kenenkään, varsinkaan hänen perheenjäsentensä, tietoon ei tulisi, että hän oli antanut rahaa entiselle puolisolleen. Saman todistajan mukaan M oli todennut, että hän tuntisi itsensä kunniattomaksi, jos hänen antamansa sitoumus suorittaa rahaa entiselle puolisolleen tulisi kolmansien tietoon.

122 Mainitut O:n antamat vakuutukset vahvistavat M:n entisen vaimon oikeudenkäynnin aikana itse antaman kertomuksen, jonka mukaan M ei olisi ikinä suostunut laatimaan kirjallista asiakirjaa entisten puolisoiden välisestä toimenpiteestä.

123 M:n jatkuvasti esiintuoman huolen kyseessä olevan toimenpiteen säilymisestä salaisena vahvistaa se, ettei M koskaan saattanut sen olemassaoloa hänen vanhuuseläkkeensä maksamisesta vastaavan yhteisön hallinnon eikä hänen pankkiasioitaan Luxemburgissa hoitaneen T:n tietoon, samoin kuin se, ettei M maininnut sopimusta testamentissaan lainkaan.

124 Ei voida ajatella, että jos M:n tarkoituksena todella oli sopia entisen puolisonsa kanssa avioeron jälkeisestä elatusapuvelvollisuudesta, hän olisi jättänyt mainitsematta testamentissaan tämänkaltaisen velvoitteen olemassaolon, joka saattaisi rasittaa hänen jäämistöään.

125 Tässä kohdin on täsmennettävä, että Kreikan siviililainsäädännön mukaan elatusapuvelvollisen maksuvelvollisuus ei pääty velallisen kuollessa.

126 Siitä, että M halusi hänen ja hänen entisen puolisonsa välisen toimenpiteen olevan sekä sitoumuksesta vapaa että salainen, seuraa välttämättä, ettei toimenpiteeseen voi vedota kolmansia vastaan, eikä näin ollen myöskään vastaajan hallinnollista osastoa vastaan, ja ettei siihen voi vedota tuomioistuimessa.

127 Tässä tilanteessa mainittua toimenpidettä voidaan pitää ainoastaan M:n herrasmiesmäisenä tekona entistä vaimoaan kohtaan eikä voida katsoa, että hän olisi sillä halunnut sitoutua oikeudellisesti maksamaan elatusapua, jota hänen katsottaisiin olevan velvollinen suorittamaan myös kolmansiin henkilöihin tai toimivaltaisiin tuomioistuimiin nähden.

128 Edellä esitetystä seuraa, että ei voida katsoa näytetyksi toteen, että M:n entisellä vaimolla olisi oikeus elatusapuun, jota M olisi kuollessaan ollut velvollinen maksamaan entisten puolisoiden välisen sopimuksen perusteella.

129 Sen, ettei entisellä M:n pariskunnalla ollut yhteneviä tahtoja, joista syntyisi sitovia oikeusvaikutuksia, vahvistaa tarvittaessa se seikka, ettei ole luotettavaa näyttöä siitä, että M olisi pannut täytäntöön sopimusta, jolla olisi vahvistettu maksettavaksi elatusapua.

130 Siitä, että suullisesti sovitun elatusavun kuukausittaisten suoritusten tapahtuminen sekä suoritusten rahamäärä, säännöllisyys, jatkuvuus ja oikeudellinen syy on näytetty toteen, voidaan tosin lähtökohtaisesti päätellä, että edesmennyt henkilö oli antanut suostumuksensa siihen, että suullisesti tehty sopimus, jossa hänen maksettavakseen vahvistetaan elatusapua hänen entiselle puolisolleen, sitoo häntä hänen kuolemaansa saakka (ks. vastaavasti em. asiassa Meinhardt v. komissio annetun tuomion 12 kohta).

131 Käsiteltävänä olevassa asiassa ei kuitenkaan ole pankista eikä muualtakaan lähtöisin olevaa todistusvoimaista asiakirjaa, joka tukisi käsitystä, jonka mukaan säännöllisiä suorituksia on tapahtunut, ja kantaja itsekin vetoaa lopulta ainoastaan kahteen käteissuoritukseen, joiden hän väittää tapahtuneen vuoden 1999 kesäkuussa ja syyskuussa kolmannen henkilön välityksellä.

132 Lisäksi on todettava, että tämä mahdollisuus kahden käteissuorituksen tapahtumisesta on sekin pelkkä väite. P, joka ainoana henkilönä on notaarin vahvistamana ilmoittanut olleensa paikalla, kun toinen mainituista käteissuorituksista tapahtui (ks. edellä oleva 14 kohta), ei hänkään ollut tietoinen kantajalle luovutetun rahamäärän suuruudesta ja saattoi sen alkuperän ja luonteenkin osalta ainoastaan toistaa sen, mitä erityisesti rahasuorituksen saaja oli hänelle kertonut.

133 Vastaaja ei näin ollen ole syyllistynyt oikeudelliseen virheeseen hylätessään kantajan perhe-eläkehakemuksen sillä perusteella, että mainitunlaisen eläkkeen myöntämiselle yhteisön toimielimen entisen virkamiehen, tai kuten käsiteltävänä olevassa asiassa, entisen jäsenen eronneelle puolisolle henkilöstösääntöjen liitteessä VIII olevan 27 artiklan ensimmäisessä kohdassa asetettu edellytys ei täyty.

134 Tästä seuraa, että kanne on hylättävä perusteettomana.

135 Näin ollen ei ole tarpeen lausua kantajan muista vaatimuksista, joiden tarkoituksena on saada ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin yhtäältä tunnustamaan kantajan oikeus perhe-eläkkeeseen ja toisaalta vahvistamaan mainitun eläkkeen suuruudeksi 200 000 BEF kuukaudessa (4 957,87 euroa).

Oikeudenkäyntikulut

136 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan hävinnyt asianosainen on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos sitä on vaadittu. Mainitun työjärjestyksen 88 artiklan mukaan yhteisöjen ja niiden virkamiesten välisissä riita-asioissa toimielimet vastaavat kuitenkin omista oikeudenkäyntikuluistaan.

137 Kun mainittuja säännöksiä sovelletaan analogisesti käsiteltävänä olevaan riita-asiaan (ks. vastaavasti asia C-163/88, Kontogeorgis v. komissio, tuomio 12.12.1989, Kok. 1989, s. 4189, 17 kohta), on katsottava, että molemmat asianosaiset vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(ensimmäinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään.

2) Molemmat asianosaiset vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Meij Forwood Legal

Julistettiin Luxemburgissa 21 päivänä huhtikuuta 2004.

H. Jung

kirjaaja

A. W. H. Meij

ensimmäisen jaoston puheenjohtaja